การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครู ในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา [*]

Courses Development for Capacity Building of Student Teachers in the Integration of ASEAN Study Learning Management

เพ็ญผกา หนองนา (Penphaka Nongna)[**]
ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ (Teerachai Netthanomsak)[***]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาและศึกษาผลของหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา ซึ่งแบ่งตามระยะของการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ระยะที่ 1การวิเคราะห์องค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ โดยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง 195 คน ที่เป็นอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษา ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา โดยการยกร่างหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา และตรวจสอบร่างหลักสูตรรายวิชาโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ และระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา

---

[*] บทความนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2558 เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา

This article is a part of the study for the Doctor of Philosophy Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Khon Kaen University, Academic Year 2015 on Courses Development for Capacity Building of Student Teachers in the Integration of ASEAN Study Learning Management

[**] นักศึกษาระดับการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น E-mail: ppen0909@gmail.com อาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ รองศาสตราจารย์ลัดดา ศิลาน้อย และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อังคณา ตุงคะสมิต

Student of the Doctor of Philosophy Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Khon Kaen University. E-mail: ppen0909@gmail.com Thesis Advisors: Asst. Prof. Teerachai Netthanomsak, Ph.D. Assoc. Prof. Ladda Silanoi and Asst. Prof. Angkana Tungkasamit, Ph.D.

[***] อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Thesis Advisor: Asst. Prof, Ph.D. Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Khon Kaen University

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 28 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ชั้นปีที่ 4 ตามแบบแผนการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียวและวัดหลังการทดลอง(The One Group Posttest Only Design)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ได้ผลดังนี้

1.1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เป็นการสร้างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์องค์ประกอบ สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ มี 4 องค์ประกอบ 10 ตัวชี้วัดหลัก และ 51 ข้อคำถาม

1.2 สรุปผลการยืนยันองค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบลำดับที่ 2 (Second-order factor analysis) ของการวัดขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ผลการยืนยันทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านความรู้ องค์ประกอบที่ 2 ด้านทักษะ องค์ประกอบที่ 3 ด้านคุณลักษณะ และองค์ประกอบที่ 4 ด้านการรู้เท่าทันแหล่งฝึกประสบการณ์ มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบ (Factor Loading) เท่ากับ 0.95, 0.99, 0.85 และ 0.88 ตามลำดับ และมีค่า R^2 เท่ากับ 0.91, 0.97, 0.73 และ 0.77 ตามลำดับ

2. หลักสูตรรายวิชาการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาสังคมศึกษา มี 7 องค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล ปรัชญา และแนวคิด จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง/ ขอบข่ายของการเสริมสร้างขีดความสามารถ แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลาทั้งสิ้น 45 ชั่วโมง มีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ที่สังเคราะห์ขึ้นจากข้อมูลที่ได้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 นึกย้อน สะท้อนสิ่งที่ทำได้ ขั้นที่ 2 เรียนรู้สิ่งใหม่ ใส่ใจการเปลี่ยนแปลง ขั้นที่ 3 เสริมสร้างและปรับแต่ง ขั้นที่ 4 พลิกแพลงสู่การพัฒนา ขั้นที่ 5 ใคร่ครวญคุณค่าความเป็นครู และส่วนสุดท้ายคือ แผนการวัดและประเมินผล เป็นการประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละแผน และการประเมินผลในส่วนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และผลการตรวจสอบความสอดคล้อง เหมาะสม และความเป็นไปได้ของหลักสูตร จากผู้เชี่ยวชาญที่เสนอแนะด้านภาษา ข้อความ และจุดเน้นของหลักสูตร โดยให้แก้ไขและนำไปใช้ได้

3. ผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา พบว่า ในภาพรวมนักศึกษาได้คะแนนเฉลี่ยรวมทุกรายการของการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาในครั้งนี้เท่ากับ 41.57 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลแล้วพบว่า มีจำนวนคนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 และจำนวนผู้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 ส่วนผลจากการประเมินคิดเทียบกับระดับคุณภาพของผู้ที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 แต่ละระดับคุณภาพ พบว่า ระดับเหรียญทอง มีจำนวน 2 คน ระดับเหรียญเงิน จำนวน 9 คน และ ระดับเหรียญทองแดง จำนวน 9 คน สำหรับผลการสะท้อนคิดของนักศึกษาในแต่ละองค์ประกอบ แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาสามารถประเมินตนเองได้ มีความรู้ ความสามารถ

มีจุดเด่นหรือจุดที่ควรพัฒนาอย่างไรบ้าง และการสะท้อนจุดเด่นของหลักสูตรคือ อยากให้บรรจุลงในรายวิชาของสาขาวิชาด้วย

Abstract

This research aimed to develop courses and examine results of course for capacity building of student teachers towards the integration of ASEAN study learning management. The paper was divided into three stages. The first stage was to analyze factor of capacity building towards the integration of ASEAN study learning management. It was conducted with 195 samples who were Social Study Lecturer in higher education. The second stage was to generate and develop the courses for capacity building of student teachers in the integration of ASEAN study learning management. The courses were drafted for capacity building of student teachers in the integration of ASEAN study learning management and investigated by experts. The third stage was to explore the effectiveness of courses for capacity building of student teachers in the integration of ASEAN study learning management. Regarding the one group posttest only design, it was conducted with 28 samples who were the fourth-year students in Social Study Major, Faculty of Education, Khon Kaen University.

The results as follows.

1. The analysis of factors of capacity building in learning management consisted of two steps below.

1.1 The summary of findings and analysis of fundamental data on capacity building in learning management showed that the first process was to create a theoretical framework related to the factors of capacity building in learning management of teacher students. This led to the factor analysis. It could be concluded that there were four factors, ten principal indicators, and fifty-one questions.

1.2 The summary of confirmation on four factors of capacity building in learning management illustrated the second-order factor analysis on capacity building measurement in learning management towards the integration of ASEAN study. These four factors were as follows; the first factor – knowledge; the second factor – skill; the third factor – skill; and the fourth factor – literacy of source of experience training. The factor loadings were 0.95, 0.99, 0.85 and 0.88, respectively. The R^2 values were 0.91, 0.97, 0.73, and 0.77, severally.

2. Regarding the courses for the integration of ASEAN study learning management, there were 7 elements including principle and rationale, philosophy and concept, objective of courses, structure/framework of potential development, management method of media learning and learning source, measurement and evaluation method, ten learning management plans

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

developed by the researcher for 45 hours. The learning management procedure was synthesized from the data obtained from the confirmatory factor analysis including 5 steps; the first step – recalling what could be done; the second step – learning new things and paying attention to change; the third step – enhancing and adjusting; the fourth step – adapting towards development; and the fifth step – considering the value of being teacher. The last part was associated with the measurement and evaluation plan. It comprised of direct evaluation measured by the learning objectives in each plan, and indirect evaluation measured by desirable attributes. To the examination of consistency, suitability, and feasibility of curriculum, the experts concluded that it was adjustable and practical.

3. According to the effectiveness of courses for capacity building of student teachers towards the integration of ASEAN study learning management, it found that the average score towards the evaluation towards the integration of ASEAN study learning management of student teachers was at 41.57 which passed the defined criteria. When considering individually, however, 20 samples or 71.43 percent could pass the 80-percent criteria meanwhile 8 samples or 28.57 percent could not. Regarding the evaluation results compared to each level of quality, it represented that there were 2 samples achieving gold medal, 9 samples achieving silver medal, and 9 samples achieving bronze medal. To the opinion of student teachers towards each element, it illustrated that they were able to evaluate their knowledge and their strengths/weaknesses. Moreover, the outstanding point of curriculum was reflected as they would like it to be contained as one of the major's courses.

บทนำ

หัวใจสำคัญของการพัฒนาคนในประเทศ นอกจากจะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาครูให้สร้างเยาวชนของประเทศให้มีคุณภาพแล้ว การผลิตบัณฑิตที่จะออกไปเป็นครูในอนาคตในสถาบันผลิตครูของครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ทั่วประเทศก็จำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาตั้งแต่เป็นนักศึกษาวิชาชีพครูด้วยเช่นกัน เนื่องจากบัณฑิตที่จบจากสถาบันผลิตครูต่างๆ ความคาดหวังแรกในอาชีพส่วนมากจะต้องเป็นครู จึงสำคัญยิ่งที่กลุ่มบุคคลดังกล่าว จะต้องมีความรู้ในเรื่องที่ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลง ดังเช่น เรื่องประชาคมอาเซียน การพัฒนาเยาวชนไทยตามกรอบตัวชี้วัดอาเซียนและสาระสำคัญในคู่มือหลักสูตรอาเซียนศึกษา(ASEANCurriculum Sourcebook) ซึ่งผู้ที่จะสานต่อการพัฒนาและการปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะต้องเรียนรู้เรื่องเหล่านี้ก่อน เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศแบบใหม่ที่ยั่งยืน เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในสาขาวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่บัณฑิตที่จบออกไปเพื่อทำหน้าที่ครูที่ต้องพัฒนาเยาวชนให้พร้อมเป็นพลเมืองในอนาคต การพัฒนาบัณฑิตครูให้มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว กลุ่มคนเหล่านี้ยังต้องมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมเยาวชนที่เป็นลูกศิษย์ เพื่อให้พร้อมสู่สังคมอนาคตอีกด้วยเช่นเดียวกัน แต่จากสภาพความเป็นจริงแล้ว จากสภาพความเป็นจริงแล้ว นักศึกษาครูยังมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง ประชาคมอาเซียนน้อย

จากการศึกษางานวิจัยของ ลัดดา ศิลาน้อย (2556) ที่ทำการศึกษาความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง ประชาคมอาเซียน ของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า นักศึกษามีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไปตามที่กำหนดไว้ และผลการเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจของนักศึกษาทั้ง 5 ชั้นปี ไม่แตกต่างกัน จากความคาดหวังและปัญหาที่พบข้างต้น สะท้อนปรากฏการณ์บางอย่างที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาที่เรียนรายวิชาต่างๆ เป็นระยะเวลา 4 ปี และออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 1 ปี แสดงให้เห็นว่า การเรียนในระยะเวลา 4 ปี ถือเป็นการเตรียมความสามารถทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และเจตคติต่างๆ สู่การเป็นครูในสถานศึกษา แต่ด้วยความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประชาคมอาเซียน (ASEAN community) ที่ถือว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ครูจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายได้สำเร็จ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมตั้งแต่เป็นนักศึกษาครู จึงเป็นการเตรียมตั้งแต่เริ่มต้น โดยพิจารณาแล้วว่า การที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผ่านการหล่อหลอม กล่อมเกลามาแล้ว 4 ปี มีความสามารถพร้อมจะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้ว และจะดึงความสามารถที่มีอยู่ในตัวเองเพื่อมาใช้ในการออกแบบและจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนพร้อมเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ทั้งนี้ การดึงเอาความสามารถ ด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และเจตคติที่มีอยู่มาใช้ในการทำงานให้ได้ตามเป้าหมาย โดยอาศัยทั้งความรู้ที่มีมาก่อน ทักษะความชำนาญต่างๆ จากประสบการณ์ และความมุ่งมั่นเพื่อที่จะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เรียกว่า เป็นการพัฒนาขีดความสามารถ และใช้เครื่องมือที่จะทำให้บรรลุตามเป้าหมายข้างต้นด้วยกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาที่มีการดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ มีองค์ประกอบของหลักสูตรรายวิชาที่ประกอบไปด้วย แผนการออกแบบรายวิชา แผนการจัดการเรียนรู้ และแผนการวัดและประเมินผล อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ชัดเจน และประสบความสำเร็จได้ ซึ่งทำให้มั่นใจได้ว่าผลผลิตที่ผ่านการใช้กระบวนการของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจะทำให้เป้าหมายของการพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ตามที่กำหนดไว้ได้ ดังเช่นงานวิจัยในครั้งนี้ที่ผู้วิจัยใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษานี้ ซึ่งหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้นสามารถเป็นแนวทางของการเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับนักศึกษาครูให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาบัณฑิตครูที่อยู่ในคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาและเป็นส่วนสำคัญที่จะไปประกอบวิชาชีพครู เป็นครูมืออาชีพในอนาคต จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเตรียมคนให้เป็นพลเมืองอาเซียนที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาขึ้น เพื่อเป็นฐานในการผลิตบัณฑิตที่พร้อมสู่ประชาคมอาเซียนอย่างมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. พัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

2. ศึกษาผลของหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and development) แบ่งระยะในการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ตามขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 ดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary analysis) จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในการสร้างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์องค์ประกอบ ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา หลังจากที่ได้กรอบประเด็นการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยนำไปจัดกลุ่มความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้ และนำไปสร้างแบบสอบถามโดยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่าน แก้ไข ปรับปรุงภาษา เนื้อหาบางส่วนเรียบร้อยแล้ว นำแบบสอบถามที่ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม กับคณาจารย์ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่า... เมื่อได้แบบสอบถามที่มีคุณภาพแล้ว นำไปศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบเชิงยืนยันของกรอบตัวชี้วัดการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ส่วนของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

การวิจัยระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา ดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการยกร่างหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษามี 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เอกสารหลักสูตรรายวิชา และเอกสารประกอบหลักสูตร ส่วนที่ 2 เกณฑ์การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา นำมาเรียบเรียงวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จากนั้น ดำเนินการต่อขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบร่างหลักสูตรรายวิชาและเอกสารประกอบหลักสูตรด้วยการตัดสินพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgment) โดยหลังจากที่ได้ร่างหลักสูตรรายวิชาและเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชา รวมถึงเกณฑ์การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้นำเอกสารทั้งหมดจัดส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง เหมาะสม ก่อนที่จะนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายในระยะต่อไป

การวิจัยระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา เป็นการนำหลักสูตรรายวิชาไปใช้และศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา

ด้วยการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียวและวัดหลังการทดลอง (The One Group Posttest Only Design) กับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 4 จำนวน 28 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา ประกอบด้วย แบบสอบถามสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญและมีค่าความเชื่อมั่นตามวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 และเอกสารหลักสูตรรายวิชาการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา คู่มือการใช้ แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา และแบบการสะท้อนคิด ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำไปใช้ด้วยการตัดสินพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgement)

ผลการวิจัย

สำหรับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ ผลการวิจัยพบว่า

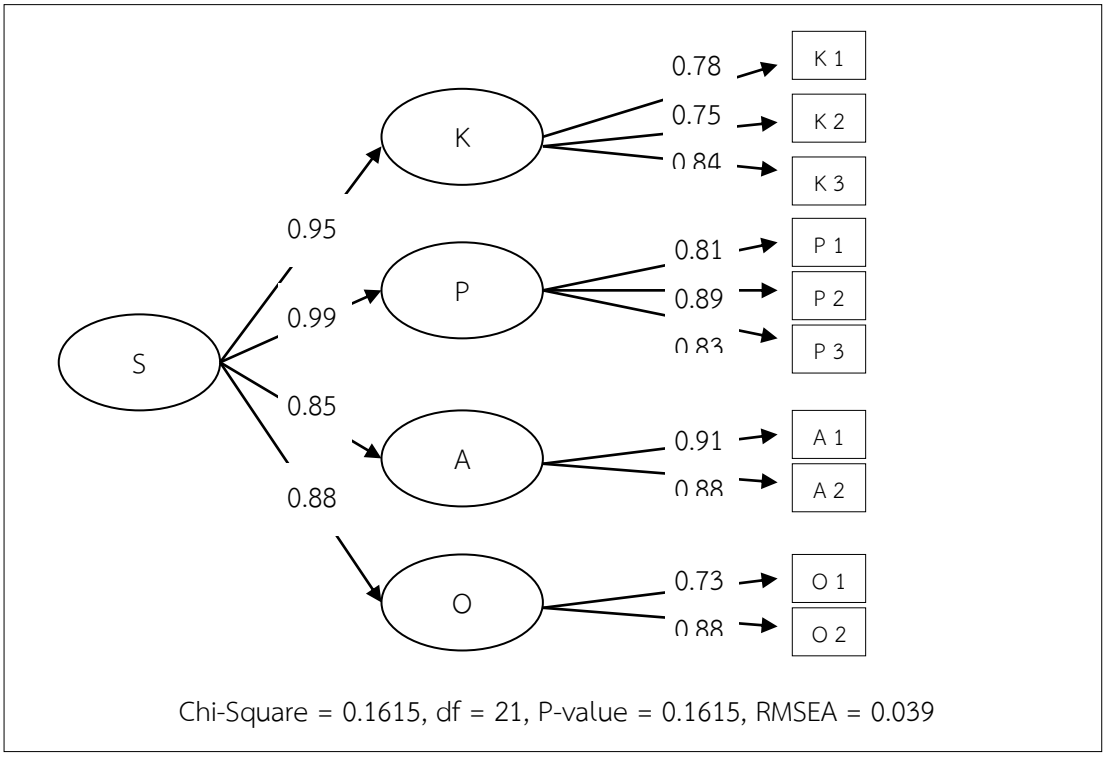
1. การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ จากการที่ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังคณาจารย์ที่สอนสาขาวิชาสังคมศึกษาในระดับอุดมศึกษา จำนวน 195 คน ซึ่งเป็นคณาจารย์ที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น จากมหาวิทยาลัยของรัฐ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ และเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาเรียบร้อยแล้ว เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ พบว่า โมเดลของการวัดขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า Chi-square เท่ากับ 0.1615 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ โมเดลการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ยังมีความสอดคล้องในระดับดีมาก โดยมีค่า RMSEA เท่ากับ 0.039 ค่า SRMR เท่ากับ 0.023 ค่า CFI เท่ากับ 0.996 และ ค่า TLI เท่ากับ 0.992 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์พิจารณาทุกดัชนี แสดงว่า โมเดลของการวัดขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และผลการวิเคราะห์ CFA และการวิเคราะห์องค์ประกอบลำดับที่ 2 (Second-order factor analysis) พบว่า การเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ มี 4 องค์ประกอบ 10 ด้าน ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ค่า Standardized factor loading ค่า Factor score และค่าความเที่ยง (R-square: R^2) แสดงดังตารางที่ 1 และแผนภาพที่ 1 ต่อไปนี้

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ตารางที่ 1 ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบ (Factor loading) ความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ (R2) และสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบของโมเดลการวัดขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบของโมเดลการวัด		เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ				Factor	R^2
ตัวชี้วัดหลัก		b	SE	t	β	score	
1. ด้านความรู้ (K)		1.00	0.00	34.51	0.95	0.00	0.91
	1.1 ความรู้ในเชิงวิชาชีพ (K1)	1.00	0.03	23.52	0.78	0.07	0.60
	1.2 ความรู้ในงานที่ปฏิบัติ (K2)	0.98	0.04	21.49	0.75	0.05	0.57
	1.3 ความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง (K3)	0.97	0.03	24.93	0.84	0.40	0.70
2. ด้านทักษะ (P)		1.19	0.09	448.15	0.99	0.01	0.97
	2.1 ทักษะด้านการคิด (P1)	1.00	0.03	29.61	0.81	-0.04	0.65
	2.2 ทักษะปฏิบัติเชิงวิชาชีพ (P2)	0.96	0.02	40.57	0.89	0.27	0.79
	2.3 ทักษะความเป็นผู้นำ (P3)	0.91	0.03	31.04	0.83	0.05	0.69
3. ด้านคุณลักษณะ (A)		1.09	0.10	29.37	0.85	0.01	0.73
	3.1 การตระหนักรู้ในตน (A1)	1.00	0.02	41.14	0.91	0.00	0.82
	3.2 ทัศนคติต่อตนเองและผู้อื่น (A2)	0.81	0.02	36.08	0.88	0.03	0.76
4. ด้านการรู้เท่าทันแหล่งฝึกประสบการณ์ (O)		0.77	0.09	26.60	0.88	-0.00	0.77
	4.1 การรู้เท่าทันคน (O1)	1.00	0.04	18.56	0.73	-0.06	0.53
	4.2 การรู้เท่าทันบรรยากาศของแหล่งฝึกประสบการณ์ (O2)	1.38	0.03	26.92	0.88	0.20	0.78

ที่มา: สรุปผลจากแบบสอบถามที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของการวัดขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ข้างต้น ผู้วิจัยได้ใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดรูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่จะปรากฏในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา รวมเข้ากับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาที่ได้ศึกษาจากหลายแหล่ง ซึ่งแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงตามแนวคิดของ Posner and Rudnitsky (2006) ที่ได้เสนอไว้คือ มีองค์ประกอบของแผนหลักสูตร แผนการออกแบบรายวิชา และแผนการวัดและประเมินผล ดังนั้นหลักสูตรรายวิชาที่ได้คือ มาจากการสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องแต่ละองค์ประกอบ มี 7 องค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล ปรัชญา และแนวคิด จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง/ ขอบข่ายของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผล ส่วนแผนการออกแบบรายวิชา คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 แผนการจัดการเรียนรู้ใช้เวลาทั้งสิ้น 45 ชั่วโมง มีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นจากข้อมูลที่ได้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเกี่ยวกับการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 นึกย้อน สะท้อนสิ่งที่ทำได้ (สิ่งที่รู้และทำได้มาก่อน ทบทวนความรู้เดิม) ขั้นที่ 2 เรียนรู้สิ่งใหม่ ใส่ใจการเปลี่ยนแปลง (แนวคิดใหม่ ความรู้ ประสบการณ์ที่เพิ่มเติม) ขั้นที่ 3 เสริมสร้างและปรับแต่ง (กระบวนการฝึกคิดฝึกปฏิบัติให้เกิดความแม่นยำ) ขั้นที่ 4 พลิกแพลงสู่การพัฒนา (การนำไปปรับใช้สำหรับวิชาชีพครู) ขั้นที่ 5 ใคร่ครวญคุณค่าความเป็นครู (ประเมินสิ่งที่รู้และปฏิบัติได้จากการพัฒนาที่ผ่านมา) และสุดท้ายคือ แผนการวัดและประเมินผล เป็นการประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละแผน และการประเมินผลในส่วนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์คือ การแสดงความพยายามทำงานในหน้าที่ให้ดีและถูกต้อง ความมานะอดทน ขยันในการทำงาน รวมถึง ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ส่งงานได้ตรงตามเวลาที่กำหนด ผลการตรวจสอบร่างหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาประกอบด้วย ร่างหลักสูตรรายวิชา แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมิน และด้านประสบการณ์ทำงานอาเซียนศึกษารวม 5 ท่าน สรุปผลได้ว่า การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรรายวิชาที่สร้างขึ้นนี้มีความเหมาะสมในระดับ “มากที่สุด” (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65, S.D. เท่ากับ 0.25) ผลการประเมินความสอดคล้องของร่างหลักสูตรรายวิชาด้วยการตัดสินพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert judgement) ในภาพรวมหลักสูตรมีความสอดคล้องอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36, S.D. เท่ากับ 0.26) ผลการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้และแผนการวัดประเมินผลที่จัดทำขึ้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับรายการประเมินแต่ละด้านอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.40, S.D. เท่ากับ 0.10) ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาในแต่ละองค์ประกอบพบว่า เกณฑ์การประเมินความสามารถที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกัน และใช้ได้ทุกข้อ ซึ่งแสดงว่า หลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูใน

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

การจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาที่สร้างขึ้นนี้ มีความเหมาะสม สอดคล้องเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปทดลองใช้และนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ต่อไปได้

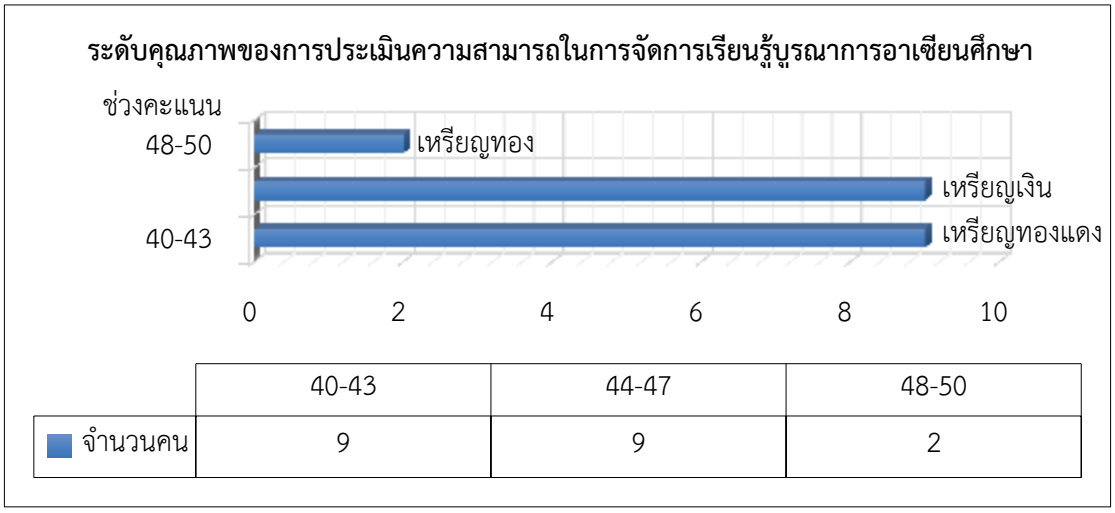
2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาที่พัฒนาขึ้น สรุปผลได้ 2 ส่วน คือ ผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา และผลการสะท้อนคิดของนักศึกษา ดังนี้

ผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กำหนดเกณฑ์การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการอาเซียนศึกษา จำนวน 10 ด้าน ที่ผ่านการหาคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว สำหรับตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ที่นักศึกษาสร้างขึ้น สรุปได้ดังตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา

จำนวน (คน)	**คะแนนเฉลี่ยรวม**	**เกณฑ์การผ่านร้อยละ 80 (ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ได้คะแนน 40 คะแนนขึ้นไป)**	
		ผ่าน (คน/ร้อยละ)	**ไม่ผ่าน (คน/ ร้อยละ)**
28	ร้อยละ 41.57	20 คน (ร้อยละ 71.43)	8 คน (ร้อยละ 28.57)

ส่วนผลจากการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา เมื่อคิดเทียบกับระดับคุณภาพของผู้ที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 แต่ละระดับคุณภาพ แบ่งตามช่วงคะแนน สรุปได้ดังภาพที่ 2 ต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ผลการประเมินระดับคุณภาพของการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา

ผลจากการสะท้อนคิดทั้งหมดที่ได้จากการจัดกิจกรรมที่ปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้ เสนอเป็นประเด็นของการสะท้อนคิดได้ตามองค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ให้เขียนสรุปสิ่งที่คาดว่าจะทำได้และปฏิบัติได้ในกิจกรรม “พินิจคิดใคร่ครวญ สิ่งที่ฉันทำได้” เป็นงานที่ให้นักศึกษาได้พิจารณาตนเอง โดยเปรียบเทียบกับองค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ พบว่า องค์ประกอบแรกจำนวนคนที่คิดว่าตนเองทำได้มากที่สุดคือ การตระหนักรู้ในตน คือ การรู้จักตนเองว่ามีจุดเด่นหรือจุดบกพร่องอย่างไร และต่อมาจะเป็นเรื่องของทัศนคติที่มีต่อตนเองและผู้อื่นที่นักศึกษาคิดว่าจะทำได้ นอกจากนี้แล้ว สิ่งที่นักศึกษาคิดว่ายังไม่พร้อมหรือน่าจะทำไม่ได้ มากที่สุดคือเรื่องของการรู้เท่าทันคน รองลงมาคือ ความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง จากนั้น ให้เขียนสรุปสิ่งที่คิดว่าจะต้องเติมเต็มให้กับตนเองในสิ่งที่ขาด ซึ่งนักศึกษาได้สะท้อนไว้หลายมุมมอง ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะและคุณลักษณะ ด้านทัศนคติ และด้านการรู้เท่าทัน นอกจากนี้แล้ว การเขียนความคาดหวังของตนเองที่คาดว่าจะทำได้ และปฏิบัติได้ ลงในใบกิจกรรม “พินิจ คิดใคร่ครวญ สิ่งที่ฉันทำได้” ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเพื่อให้นักศึกษาได้พิเคราะห์ตนเองและวางเป้าหมายของการเรียน รวมถึงการเขียนพันธะสัญญาการเรียนรู้ สู่เป้าหมายการเรียน สำหรับการเตรียมพร้อมเป็นนักศึกษาปฏิบัติการสอนมืออาชีพกับผู้สอนเพื่อที่จะแสดงเจตจำนงค์ในการตั้งเป้าหมายในการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ซึ่งภาพรวมของการทำพันธะสัญญาการเรียนรู้ พบว่า เป้าหมายส่วนใหญ่ที่นักศึกษามีความกังวลและคิดว่าตนเองต้องเริ่มฝึกปฏิบัติให้มีความพร้อมได้แล้ว จะเป็นเรื่องของการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวมถึงด้านอื่นๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา การเขียนสะท้อนคิดเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาและการเป็นครูสังคมศึกษาที่ดีทำได้อย่างไร นักศึกษาส่วนใหญ่จะมีมุมมองต่อความเป็นครูสังคมที่ดีในด้านของความรอบรู้ ความมีคุณธรรม จริยธรรม บุคลิกภาพ และการวางตัวที่เหมาะสม รวมถึงมีจิตวิญญาณของความเป็นครู เขียนความรู้สึกและความรู้ที่ได้ที่จะนำไปใช้ในการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา เป็นประเด็นของการประมวลความรู้ที่ได้เรียนทั้งหมดมาจากการเรียนรู้เรื่อง ASEAN Curriculum Sourcebook นวัตกรรมการเรียนการสอน การวิจัยทางการศึกษา รวมถึง การปฏิบัติตนในสถานศึกษาระหว่างที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา การเขียนนวัตกรรมที่ชอบและเหตุผลที่จะเลือกใช้ ส่วนใหญ่แล้ว นักศึกษาจะมีวิธีการเลือกนวัตกรรมโดยพิจารณาจากความทันสมัยเป็นเรื่องที่ใหม่ และเหมาะกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน เช่น การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทาง รูปแบบการสอน PCSSC Model การสอนแบบการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ประเด็นสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้และการนำไปใช้สำหรับการเป็นครูสังคมศึกษาที่ดีในอนาคต ส่วนมากแล้ว นักศึกษามีความเห็นตรงกันว่า จะนำองค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะความเป็นพลเมืองอาเซียนไปใช้ เรื่องของการวิจัย รวมถึงการเห็นแบบอย่างของการเป็นครูที่ดีที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ซึ่งโดยสรุปความพร้อมของนักศึกษาและ การเตรียมตัวสำหรับการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ส่วนมากแล้วจะเห็นตรงกันที่มีความพร้อมเพียงพอสำหรับออกฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา มีเพียงข้อคิดเห็นบางส่วนเท่านั้นที่คิดว่า นักศึกษาจะสามารถเผชิญสถานการณ์จริงได้ และหากมีปัญหาจะใช้ปัญญาในการแก้ปัญหานั้นให้ดีที่สุด

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

อภิปรายผล

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้ระยะของการวิจัยในการอภิปรายผล ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 2 ระยะ คือ ผลการวิจัยระยะที่ 1 และผลการวิจัยระยะที่ 2 ซึ่งสามารถอภิปรายผลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อนี้ ได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยวิจัยระยะที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ พบว่า การเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้มี 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านความรู้ มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ ความรู้ในเชิงวิชาชีพ ความรู้ในงานที่ปฏิบัติ ความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบด้านทักษะ มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ ทักษะด้านการคิด ทักษะการปฏิบัติเชิงวิชาชีพ ทักษะความเป็นผู้นำ องค์ประกอบด้านคุณลักษณะ มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ การตระหนักรู้ในตน ทัศนคติต่อตนเองและผู้อื่น องค์ประกอบด้านการรู้เท่าทันแหล่งฝึกประสบการณ์ มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ การรู้เท่าทันคน และการรู้เท่าทันบรรยากาศของแหล่งฝึกประสบการณ์ ซึ่งองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเกี่ยวกับการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 องค์ประกอบนั้น ถือได้ว่ามีความสอดคล้องกับรูปแบบของการเรียนรู้ที่แท้จริงในยุคปัจจุบัน เพราะการพัฒนาคนให้เป็นผู้รู้จักขีดความสามารถของตนเอง จะทำให้บุคคลนั้นดึงเอาสิ่งที่มีอยู่ในตัวเองออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่ เหมาะสมกับงาน ซึ่งการทำงานให้สำเร็จๆได้จึงต้องประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่ดี รวมถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่กำลังเกิดขึ้นในอนาคต ดังที่ Joyce, Wiel and Calhoun (2009) ได้กล่าวว่า รูปแบบการสอนที่แท้จริงจะต้องเป็นรูปแบบของการเรียนรู้ ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับข้อมูล (Information) แนวคิด (Ideas) ทักษะ (Skills) คุณค่า (Values) วิถีการคิด (Ways of think) และการแสดงออกด้วยตนเอง คือ การสอนวิธีการเรียน ซึ่งจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของการเรียนรู้ให้ง่ายและมีประสิทธิภาพในอนาคต พร้อมทั้งด้านความรู้และทักษะที่ผู้เรียนจะเข้าใจกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น เป็นไปตามกระบวนการของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ 5 ขั้นตอน คือ การนึกย้อนสะท้อนสิ่งที่ทำได้ เรียนรู้สิ่งใหม่ ใส่ใจการเปลี่ยนแปลง เสริมสร้างและปรับแต่ง พลิกแพลงสู่การพัฒนา ใคร่ครวญคุณค่าความเป็นครู ดังจะเห็นได้ว่าหัวใจสำคัญของหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้นนี้มีความมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขีดความสามารถของของนักศึกษาไปในทางที่ดีขึ้นได้ เพราะกิจกรรมที่จัดขึ้นนี้ เป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้รับโอกาสในการแสดงความสามารถของตนเองออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่ และหากพบว่า สิ่งใดที่ตนเองยังทำไม่ได้หรือยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน กระบวนการนี้จะช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาได้ตระหนักและทบทวนตนเองว่าควรจะเพิ่มเติมองค์ความรู้ หรือทักษะใดบ้างเป็นสำคัญ ซึ่งจะมีความคล้ายกับ Transformative learning ที่ วิจารณ์ พานิช (2558) ได้กล่าวว่า การสอนให้เกิด Transformative learning ก็คือ การอำนวยการเรียนรู้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนนั้น ต้องเปลี่ยนแปลงทั้งโลกทัศน์ (Affective attributes) ความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive attributes) และพฤติกรรม (Psychomotor attributes) คือ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างครบถ้วนในทุกด้าน เป็นการเปลี่ยนแปลง ที่เรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทั้ง

เนื้อทั้งตัว (Holistic change) นั่นเอง นอกจากนี้แล้ว องค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถทั้ง 4 องค์ประกอบ ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Pringle (1994 cited in Sonnentag, 2002) ที่ได้กล่าวถึงบุคคลผู้ที่มี High potential ว่าจะเป็นผู้ที่จะมีทั้งความสามารถในด้านกายภาพ จินตภาพ และความรู้ความสามารถ และแนวคิดของ ประสิทธิ์ วัฒนาภา (2551) ได้เรียกผู้ที่มีศักยภาพสูงว่าจะมีปัจจัย 3 ด้านคือ ด้านที่ 1 เป็นคุณสมบัติเชิงบุคคล (Personal Characteristic) ที่สอดคล้องกับคุณค่าหรือวัฒนธรรมขององค์กร ด้านที่ 2 เป็นคนที่คุณสมบัติในการบริหาร (Business capability) คือ การบริหารคน บริหารงาน และบริหารระบบ ส่วนด้านที่ 3 เป็นคนที่สามารถเป็นผู้นำที่องค์กรอยากได้ (Leadership capability) ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นและยืนยันผลแล้วว่ามีความสอดคล้องกันนั้น เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับคุณลักษณะของผู้ที่มีศักยภาพสูงที่ต้องมีความสามารถในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะตามที่สังคมหรือหน่วยงานคาดหวัง เป็นไปตามแนวคิดของ Gardner (2009) ที่กล่าวว่า ขีดความสามารถของมนุษย์เป็นสิ่งที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับลักษณะการเรียนรู้ของคนได้ ซึ่งมุ่งเน้นการผสมผสานเอกลักษณ์ของความสามารถ (Capacity) และทักษะทางปัญญา (Intelligence) โดยผ่านการเรียนการสอนซึ่งถูกออกแบบมาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาจุดแข็งของผู้เรียน และเรียกความเชื่อมั่นของผู้เรียน อีกทั้งช่วยในการพัฒนาส่วนที่ยังบกพร่องให้ผู้เรียนจัดการสิ่งต่างๆ ได้ ซึ่งต้องอาศัยวิธีการที่มีความหมายและมีความเหมาะสมทั้งกิจกรรมและการประเมินผล ซึ่งตรงกับเป้าหมายขององค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นและยืนยันผลทางสถิติเรียบร้อยแล้ว และนอกจากนี้องค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้นี้ มีความสอดคล้องกับมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ตามที่ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552) ได้กำหนดไว้ว่า การเรียนรู้นั้นจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นักศึกษาพัฒนาขึ้นในตนเอง จากประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้บัณฑิตมีอย่างน้อย 5 ด้าน คือ ผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ด้านที่ 1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Moral) ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้านที่ 3 ด้านคุณลักษณะ คือ การตระหนักรู้ในตน และทัศนคติต่อตนเองและผู้อื่น ผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติด้านที่ 2 ด้านความรู้ (Knowledge) ซึ่งมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้านที่ 1 ด้านความรู้ คือ ความรู้ในเชิงวิชาชีพ และความรู้ในงานที่ปฏิบัติ ผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ด้านที่ 3 ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive skills) ซึ่งมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้านที่ 2 ด้านทักษะ ตัวชี้วัดที่ 1 และ 2 อันได้แก่ ทักษะการคิด และทักษะปฏิบัติเชิงวิชาชีพ ส่วนองค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ด้านที่ 2 ด้านทักษะ ตัวชี้วัดที่ 3 ที่เป็นทักษะความเป็นผู้นำ มีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ด้านที่ 4 ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal skills and responsibility) ผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ด้านที่ 5 นั้น จะมีความสอดคล้องเฉพาะในกิจกรรมตามขั้นตอน

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอนที่ได้จัดการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการค้นหาข้อมูล นำเสนอผลงาน และการสะท้อนคิดที่ปรากฏในกิจกรรมเท่านั้น

2. ผลการวิจัยระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา พบว่า หลักสูตรรายวิชา การจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 4 ระดับปริญญาตรี จำนวน 3 หน่วยกิต ใช้เวลาทั้งสิ้น 45 ชั่วโมง 10 แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนี้ หัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชานี้ คือ การจัดสิ่งเร้าให้นักศึกษาได้รับโอกาสในการดึงเอาความรู้ความสามารถด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และรู้เท่าทันแหล่งฝึกประสบการณ์ที่มีอยู่ในตัวเองออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล ปรัชญาและแนวคิด จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างและขอบข่ายของการเสริมสร้างขีดความสามารถ แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผล รายละเอียดของทั้ง 7 องค์ประกอบได้จากการทำตารางสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งทางด้านการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างขีดความสามารถ ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ มีการสรุปและเรียบเรียงเขียนเป็นรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ เพื่อให้เห็นร่างของหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และเป็นที่ต้องการของสถานศึกษาที่คาดหวังให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษามีความรักในวิชาชีพครู มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่รับผิดชอบ และมีทักษะกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ รวมถึง ความเป็นผู้นำทั้งทางวิชาการและวิชาชีวิตที่จะเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้เรียนได้ ตรงกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เสริมสร้างขีดความสามารถของผู้เรียนในด้านต่างๆ ดังกล่าว จะได้ผลดีตามที่คาดหวังจะต้องสอนผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศ ผู้สอนควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพการออกแบบกิจกรรมการเรียนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรัณย์พล วิวรรธมงคล (2553) ที่ศึกษาสมรรถนะของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า การพัฒนาให้เกิดสมรรถนะนั้นหน่วยงานที่มีหน้าที่จะต้องมีความเข้าใจในบริบทของท้องถิ่น ทั้งกระบวนการภายในและภายนอกของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้นักศึกษาสามารถนำไปพัฒนาและประกอบวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพในวิชาชีพครู และสุภัทรา เอื้อวงศ์ และคณะ (2556 อ้างถึงใน ลิขิตกุล กุลรัตนรักษ์, 2557) ได้เสนอว่า ด้านความรู้ที่หน่วยงานควรเข้ามามีบทบาทโดยอาจเป็นสถาบันการผลิตครู ต้องนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรและจัดเนื้อหาสาระและกระบวนการสอนเพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ในเรื่อง 1) ความรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการนำเสนอข้อมูลเพื่อการติดต่อสื่อสารและเพิ่มขีดความสามารถ 2) ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ การแสวงหาความรู้ ข้อมูลและสามารถเลือกใช้ ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง 3) ความรู้เกี่ยวกับการคิดอย่างเป็นระบบ การคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงตรรกะ 4) ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายพื้นฐานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเป็นครู รวมทั้งกฎหมายและ/หรือข้อกำหนดร่วมกันของประเทศในกลุ่มอาเซียน 5) ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนทั้งสามเสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคง อาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรม 6) ความรู้เกี่ยวกับแผน/แผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดและของประเทศที่เกี่ยวกับอาเซียน 7) ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างพลังอำนาจให้กับผู้เรียน 8) ความรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็กและแนวทางการปกป้อง และ 9) ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย

และสันติภาพศึกษา สำหรับกิจกรรมในหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้นนี้ พบว่า การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา แบ่งเป็นบรรยาย จำนวน 15 ชั่วโมง และปฏิบัติอีก 30 ชั่วโมง และมีแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างขอบข่ายสาระการเรียนรู้แต่ละแผนตามเป้าหมายขององค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยของปราโมทย์ ทองสุข (2546) ที่พัฒนารายวิชาการดูแลผู้ที่อยู่ในระยะสุดท้ายของชีวิต สำหรับนักศึกษาพยาบาลที่ใช้แนวคิดการออกแบบรายวิชาตามแนวคิดของ Posner and Rudnitsky (2006) ก็พบว่า สามารถสร้างรายวิชาที่มีความสอดคล้องกันคือมีส่วนของแผนหลักสูตร แผนการเรียนการสอน และแผนการประเมินผล เป็นไปตามที่หลักสูตรคาดหวัง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาผลของหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 1 ระยะ คือ ผลการวิจัยระยะที่ 3 ซึ่งสามารถอภิปรายผลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อนี้ ได้ดังนี้

3. ผลการวิจัยระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา จากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้น พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยรวมทุกรายการของการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาในครั้งนี้เท่ากับ 41.57 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80 ขึ้นไป (คะแนนตั้งแต่ 40 คะแนน) ทั้งนี้ เพราะกระบวนการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ เป็นหลักสูตรที่ผ่านการออกแบบมาจากแนวคิดและทฤษฎีที่มีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับและมีคุณภาพ มีความชัดเจนและเป็นระบบ จึงน่าจะทำให้ผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาของนักศึกษาครูผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการออกแบบหลักสูตรที่ผ่านกระบวนการที่เป็นระบบ จะทำให้บรรลุผลตามที่หลักสูตรต้องการได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราโมทย์ ทองสุข (2546), พลวัต วุฒิประจักษ์ (2553), วิเชียร ธำรงโสตถิสกุล (2553), ปัญญา ทองนิล (2553), มารุต พัฒผล (2558), จำรัส อินทลาภาพร และคณะ (2558) ที่มีกระบวนการสร้างหลักสูตรที่เป็นขั้นตอนคือ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การสร้างหลักสูตรรายวิชาและเอกสารประกอบหลักสูตร และการประเมินคุณภาพหลักสูตรรายวิชาบนฐานแนวคิดของทฤษฎี นอกจากจะทำให้หลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบแล้ว ยังสามารถทำให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ได้ นอกจากนี้ เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาที่ผ่านการหาคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญในด้านความเหมาะสมและความสอดคล้อง จะเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่จะทำให้การประเมินผลมีความน่าเชื่อถือได้ เป็นไปตามสิ่งที่ต้องการวัด อีกทั้ง การสร้างเกณฑ์การประเมินผลได้ยึดองค์ประกอบที่ได้จากการยืนยันองค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาจึงมีความสอดคล้องกับสิ่งที่ประเมิน ซึ่ง Netemeyer, Bearden and Sharma (2003 อ้างถึงใน ฉัตรสุมน พฤติภิญโญ, 2553) กล่าวว่า การวัดความตรงเกี่ยวกับมาตรฐานเกณฑ์ (Criterion-related validity) เป็นการทดสอบความตรงของมาตรวัดหรือตัวแปรที่สร้างขึ้นมา ด้วยการหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามนั้นกับสิ่งที่ใช้เป็นมาตรฐาน ซึ่งความตรงหรือความถูกต้องของการวัดจะอาศัยแนวคิดหรือทฤษฎีมีความถูกต้องและสอดคล้องกับความคาดหวังหรือความสัมพันธ์กับสิ่งที่ควร

สัมพันธ์กัน ในส่วนของการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาในหลักสูตรรายวิชาก็เช่นเดียวกันที่ผ่านการออกแบบอย่างเป็นขั้นตอนตามองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา ซึ่งมีการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับทุกส่วนของหลักสูตรที่ได้ออกแบบไว้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 นึกย้อน สะท้อนสิ่งที่ทำได้ ขั้นที่ 2 เรียนรู้สิ่งใหม่ ใส่ใจการเปลี่ยนแปลง ขั้นที่ 3 เสริมสร้างและปรับแต่ง ขั้นที่ 4 พลิกแพลงสู่การพัฒนา ขั้นที่ 5 ใคร่ครวญคุณค่าความเป็นครู จากทั้ง 5 ขั้นตอนมีฐานคิดในการกำหนดแนวการจัดการเรียนรู้ตามองค์ประกอบของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะ และด้านการรู้เท่าทันแหล่งฝึกประสบการณ์ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลแล้วพบว่า มีจำนวนคนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 (40 คะแนนขึ้นไป) จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 และจำนวนผู้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินขีดความสามารถ (น้อยกว่า 40 คะแนน) จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะระยะเวลาของการใช้หลักสูตรในแต่ละแผนติดต่อกันและการทิ้งระยะห่างน้อยเกินไป จึงส่งผลให้นักศึกษามีความเหนื่อยล้าจากการฝึกปฏิบัติในแต่ละขั้นที่เต็มไปด้วยภาระงาน ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนการให้เวลาแก่นักศึกษาเพื่อฝึกปฏิบัติตามภาระงานที่ต้องใช้ระยะเวลาของการคิด การออกแบบสร้างสรรค์ผลงานจึงมีความสำคัญและผู้สอนต้องพิจารณาระยะเวลาให้มีความเหมาะสมกับงานเป็นอย่างดีด้วย จะส่งผลให้บรรลุผลได้ตามที่หลักสูตรต้องการ เพราะไม่เพียงแต่ภาระงานในหลักสูตรนี้เท่านั้นที่นักศึกษาจะต้องรับผิดชอบ แต่จะมีงานของรายวิชาอื่นด้วย มีผลทำให้นักศึกษาเกิดความเหนื่อยล้า ประสบการณ์ของผู้สอนมีผลต่อการจัดกิจกรรม และความคุ้นเคยกับนักศึกษายังมีน้อย อีกทั้ง การสอนโดยผู้ที่มีทักษะและประสบการณ์มาช่วย จะทำให้นักศึกษาเกิดบรรยากาศทางการเรียน ซึ่งจะเป็นไปตามที่งานวิจัยของ สุวดี อรัญโชติ (2552) ที่อภิปรายผลว่า การที่มีผู้สอนมีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการสอนเป็นทีมสูง จะทำให้การสอนประสบความสำเร็จ เป็นไปตามที่หลักสูตรคาดหวัง

นอกจากข้อจำกัดข้างต้นที่ส่งผลต่อการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษา พบว่า การประเมินรายบุคคลไม่ผ่านเกณฑ์ ซึ่งมีข้อสังเกตจากการสะท้อนคิดของนักศึกษาที่กล่าวถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการเข้าร่วมหลักสูตรนี้พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่จัดขึ้นเพราะมีความหลากหลาย เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของตนเองได้ อีกทั้งยังได้ตระหนักถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อให้ตนเองฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เห็นแนวทางของกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ผ่านหลักสูตรรายวิชาที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เพื่อที่จะนำไปปรับใช้กับชั้นเรียนของตนในอนาคต นอกจากนี้แล้ว นักศึกษายังได้สะท้อนเกี่ยวกับตนเองในหลายด้าน เพื่อการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นซึ่งเป็นผลจากหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้นที่จัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้ตระหนักรู้ถึงความสามารถของตนเองทั้งจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา และสำหรับผลการสะท้อนสุดท้ายที่นักศึกษาได้เสนอแนะไว้คือ ถ้าหากหลักสูตรรายวิชานี้ ผ่านการปรับปรุงแก้ไข มีการทดลองใช้แล้ว อยากให้บรรจุรายวิชานี้ เข้าไว้ในหลักสูตรสาขาวิชาสังคมศึกษาด้วย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษารุ่นต่อไป ซึ่งถือได้ว่า เป็นความสำเร็จของหลักสูตรรายวิชาที่สร้างขึ้นที่นักศึกษาเห็นความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับนักศึกษาครู ซึ่งจากผลการสะท้อนคิดของนักศึกษาทำให้เชื่อ

ได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาที่พัฒนาขึ้นนี้ จะทำให้นักศึกษามีความพร้อมสำหรับเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในบริบทที่แตกต่างไปจากเดิมจากการเรียนที่คณะ ไปสู่การใช้ความรู้ในสถานที่จริง ซึ่งนักศึกษาเหล่านี้ จะสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุขนอกเหนือจากเรื่องของอาเซียนแล้ว เมื่อเจอกับเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงด้านอื่นๆ นักศึกษาจะสามารถรับมือได้อย่างแน่นอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรรายวิชาไปใช้

1) สำหรับหน่วยงานผลิตครูในระดับอุดมศึกษาที่สนใจจะนำหลักสูตรรายวิชานี้ไปใช้สามารถนำไปใช้ได้ครบทุกขั้นตอนของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอน เนื่องจาก เป็นหลักสูตรรายวิชาที่สร้างขึ้นตามความต้องการของสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงที่ทุกคนจะต้องอยู่ร่วมกันในสังคมอาเซียนอย่างมีคุณภาพ และการสร้างขั้นตอนดังกล่าวมีฐานคิดมาจากการจัดสิ่งเร้าเพื่อให้นักศึกษาได้นำเอาความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ในตัวเองออกมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่นักศึกษาทุกคนสามารถเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงได้

2) ผู้ใช้หลักสูตรรายวิชานี้ จะต้องศึกษาและเข้าใจพื้นฐานของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งก่อนนำไปใช้กับบริบทของตน เนื่องจาก บทบาทของผู้ใช้หลักสูตร จะต้องเป็นการจัดสิ่งเร้า จัดบรรยากาศ หรือแม้แต่การเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความสามารถของตนตามสถานการณ์ได้อย่างเต็มที่ โดยเปลี่ยนบทบาทของการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้สอนมาเป็นการเติมเต็มจุดบกพร่องให้กับนักศึกษาตามขั้นตอนของการเสริมสร้างขีดความสามารถ เช่น ขั้นการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

3) หลักสูตรรายวิชานี้ จัดทำขึ้นตามสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในแนวโน้มของโลกและอาเซียน โดยขอบข่ายและสาระสำคัญจะถูกออกแบบไว้สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาสังคมศึกษา ที่จะเป็นผู้นำเอาเนื้อหาตามกรอบการพัฒนาเด็กไทยในประชาคมอาเซียน และสาระสำคัญในหลักสูตรอาเซียน (ASEAN Curriculum Sourcebook) ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในวิชาที่รับผิดชอบสอน ดังนั้น หากเป็นนักศึกษาสาขาวิชาอื่น จะนำหลักสูตรนี้ไปปรับใช้นั้น อาจจะต้องมีการปรับบางประเด็นให้เข้ากับธรรมชาติของวิชาของตน จึงจะทำให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรนี้ที่ตั้งไว้ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาขยายขอบเขตประเด็นของการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาเซียนศึกษาในแต่ละองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น การประเมินด้านการรู้เท่าทันแหล่งฝึกประสบการณ์ อาจจะใช้ข้อมูลของผู้ใช้บัณฑิต หรือสถานศึกษาประกอบการพิจารณาประเมินความสามารถในด้านนี้ด้วย เป็นต้น

2) มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการสร้างหลักสูตรร่วมอาเซียนศึกษาขึ้น โดยอาจจะดำเนินการโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสวนาเชิงวิชาการ หรือจัดสัมมนาอาเซียนศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ และผสานประโยชน์ร่วมกันทางสังคมและวัฒนธรรม

3) นำผลวิจัยนี้ไปศึกษาวิจัยต่อในด้านของการนิเทศติดตามผลแบบเสริมพลังอำนาจ ให้นักศึกษาสามารถนำเอามวลประสบการณ์ที่มีในตนเองทั้งหมดออกมาใช้ได้อย่างเต็มขีดความสามารถของตนเอง

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรัณย์พล วิวรรธมงคล. (2553). **การพัฒนารูปแบบการติดตามช่วยเหลือสำหรับครูพี่เลี้ยงเพื่อการนำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักศึกษาครู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จำรัส อินทลาภาพร, มารุต พัฒผล และศรีสมร พุ่มสะอาด. (2558). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา สำหรับครูระดับประถมศึกษา. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8**(2), 714-736.

ฉัตรสุมน พฤติภิญโญ. (2553). **หลักการวิจัยทางสังคม.** กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

ประสิทธิ์ วัฒนาภาพ. (2551). **Talent Management**. ค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2556, จาก http://www.med.cmu.ac.th/hospital/ha/RG2008

ปราโมทย์ ทองสุข. (2546). **การพัฒนารายวิชาการดูแลผู้ที่อยู่ในระยะสุดท้ายของชีวิต สำหรับนักศึกษาพยาบาล.** ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ปัญญา ทองนิล. (2553). **รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรกสำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน**.วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พลวัฒน์ วุฒิประจักษ์. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาครู เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มารุต พัฒผล. (2558). รูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษาด้านการโค้ชเพื่อการรู้คิด. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8**(2), 593-612.

ลิขิตกุล กุลรัตนรักษ์. (2557). **การพัฒนาหลักสูตรต้นแบบสาขาวิชาครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ตามกรอบสมรรถนะของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลัดดา ศิลาน้อย. (2556). **รายงานการวิจัยการศึกษาความรู้ ความเข้าใจ เรื่องประชาคมอาเซียนของนักศึกษา สาขาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). **ทักษะการเรียนรู้สู่ศักยภาพของบุคคล**. ใน ฉันทนา กล่อมจิต(บรรณาธิการ). หน้าที่ครุยุคปฏิรูป: การวิจัยในชั้นเรียนกับกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. (หน้า 1-6). ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิเชียร ธำรงโสตถิสกุล. (2553). **การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการแก้ปัญหาความขัดแย้งตามแนวคิดกรอบอัตลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในสังคมอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจารณ์ พานิช. (2558). **เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning).** กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมาจล.

สุวดี อรัญโชติ. (2551). **การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมทักษะการใช้มือสำหรับปฏิบัติงานหัตถการทางทันตกรรม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). **ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552.** ค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2559. จาก http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/

ภาษาต่างประเทศ

ASEAN. (2005). **Statement of the Ministers Responsible for Education of ASEAN Countries.** Retrieved July 20, 2015. from www.asean.org/news/sean-statement-communiques/item/statement-of-the-ministers-responsible-for-education-of-asean-countries-retreat

Gardner, H. (2009). **Howard Gardner's Theory of Multiple Intelligences**. DeKalb, Illinois: Faculty Development and Instructional Design Center Northern Illinois University.

Joyce, B., Weil, M. and Calhoun, E. (2009). **Models of Teaching.** 8th ed. United States of America: Pearson Education.

Sabine, S. (2002). **Psychological Management of Individual Performance**. Baffins Lane, Chichester: John Wiley and Son.

Posner, G.J. and Rudnitsky, A.N. (2006). **Course Design: a Guide to Curriculum Development for Teachers**. 7th ed. New York: Longman.